

Ревіде Зіятдінова

ІНТЕРВ'Ю З ВОЛОДИМИРОМ ТИМЧУКОМ

*Я світ цей випробував сам
І духом вже, і серцем,
Сумлінням власним
І чужим, –
Світ вистояв у герці.
Він вистояв, а люди – ні.
І гірко, ї боляче мені.
Зелімхан Яндарбієв (пер. В. Тимчука)*

Володимир Тимчук – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, підполковник Збройних сил України, поет, перекладач білоруської, чеченської, англійської, литовської, італійської літератур.

Що змусило Вас почати перекладати?

Сукупність обставин. У 2008 р. я відважився на дебютну книгу (“Весняні коловороти”). Моя лірика. І для “повноти” свого, як тоді здавалося, поетичного портрету вирішив подати кілька перекладів, які я зробив зовсім із нелітературних спонук. Це були твори Зелімхана Яндарбієва, письменника, державного та громадського діяча чеченського народу – спогади про нього у річницю його вбивства подала Марія Базелюк, тодішній головний редактор “Шляху перемоги”. У підбірці були поезії Яндарбієва, які в цьому націоналістичному часописі надрукували мовою оригіналу – російською. Такий парадокс, який нам добре знайомий. Яндарбієв веде війну проти російської окупації, а послуговується у своїй діяльності російською мовою. На першого критика-літредактора мені пощастило “звабити” одного із найсильніших поетів і літературознавців сучасності Світлану Андріївну Йовенко. У процесі роботи вона сказала приблизно так: “Володю, включення до збірки перекладів із однієї мови не є свідченням перекладацького хисту і дискредитує перекладацькі амбіції. Треба ще кілька мов із поезіями. Часу, бачу, для завершення рукопису мало (бажання було встигнути до Форуму видавців 2009, а ця розмова вже мала місце в червні), може візьми щось із інших слов’янських мов – вони простіші, з однієї сторони”. Так мені став у нагоді подарунок від однієї білоруски, яка на Драгобраті отримала від мене уроки основ спуску на гірських лижах і основ української. Подарунком стала антологія білоруських поетів і я доволі швидко впорався з рядками Куляшова, Некляєва, Тарас та інших. Пізніше інший подарунок від колеги по науці з Литви – поетична збірка її тітки – спонукав мене до подячного вчинку – спробувати щось перекласти.

Ви обирали твори до перекладу з особливою тематикою і специфікою, чому українському читачеві зараз необхідно ближче ознайомитись із ними? Чим ще керувались при виборі творів?

Минулого року, коли в Україну прийшла війна, і ми всі переживали ці події, і хтось уже був там, хтось відчував, що його місце там, і треба щось робити – ніхто і не знав до-

стеменно, що робити для відстоювання свободи та перемоги... І в той складний час і слово давалось дуже важко. Щось написати, що було б відповідне моментові та сприяло духовній опірності українців, було дійсно важко. Зрештою, у нас майже немає поезій із того короткого періоду початку війни (травень–червень 2014 р. – Р. З.). І я зголосився для себе з'ясувати, як же цей початковий період переживали інші нації. Не ми перші ж воюємо, і не нам першим перемагати. Результатом цього стали переклади зі світової скарбниці мілітарної поезії – окремі твори Вітмена, Макінтоша, Маккрея, Орвела, Теннісона, Ходжсона та інших. Незабаром їх можна буде прочитати у збірці, що готує видавництво “Астролябія”. Залишилося лише додати, що з того часу серед моїх мов з'явилися для перекладу ще італійська і кримськотатарська.

Додам ще, що потрібність убачаю в тому, що українці мають твердо знати, що й інші нації проходили через періоди викликів і випробувань у часи свого становлення. І набували з часом ваги у світовому співтоваристві. І саме завдяки боротьбі. І те, і інше чекає на нашу націю, на наші народи, які вважають Україну своїм батьківським домом. Стосовно лірики, то “Mamma Son Tanto Felice” я переклав у подарунок для матері, а “Лайлу” (“Лялю”) Брандуарді – на прохання одного з моїх друзів. Тобто, перекладаю те, що матиме читача.

Чи цікавить Вас теорія художнього перекладу?

Інтуїтивно я відчував, що вона має існувати, адже фахової освіти я не маю. Двері до світу художнього перекладу мені привідкрив знаний перекладач і науковець Максим Стріха, прорецензувавши мій переклад Коуена “Алилуя”. Ось так нині і відкриваю цей світ завдяки чудовим працям Корнія Чуковського, Максима Стріхи, Роксолани Зорівчак, Марини Новикової.

А. Содомора каже, що переклад поезії є неможливим (...Для товмача не кара це – закон: Цю ж саму хвилю двічі не зустріти...), яка Ваша думка? Чи можна виразити іншою мовою не тільки внутрішній зміст, а й ритміку, звучання вірша?

З А. Содоморою буду готовий дискутувати, напевно, тоді, коли перекладу стільки, скільки він. Зараз я зрозумів, що корисно перекладати сучасників, які розуміють українську (перекладач працює з кримськотатарською поетесою і перекладачкою Meye Safet. – Р. З.). Ось вони і можуть дати оцінку адекватності своїм творам в іншомовному звучанні. Однак у відомих мені працях із художнього перекладу приклади вдалого віднаходження і змісту, і ритміки та й інших, опущених Вами, критеріїв наводяться.

Яку функцію виконує переклад? Чи має він націєтворчий характер?

Безсумнівно. Як приклад – середня школа. Скільки списів поламано за останні десятиліття у питанні, як подавати в школі твори російського автора! І, зрештою, україномовні Толкієн чи Ролінг зробили для України, вочевидь, більше, аніж двадцять коаліцій разом узятих. Із перекладами ти стаєш дійсно багатим.

Які перекладацькі плани на майбутнє Ви маєте?

Зараз працюю над прозою. Зокрема перекладаю Орвелла, незважаючи навіть на те, що цього року нарешті вийшли два українські переклади його творів.